

„Őrizni kell, mint valami lángot”

Koncz Tamás interjúja Grecsó Krisztiánnal

Hogy összeszorult a torkom, arra sokkal jobban emlékszem, mint hogy mosolyogtam – mondja Grecsó Krisztián, akit új tárcagyűjteményéről kérdeztünk. A *Harminc év napsütés* azonban nem a sérelmek vagy veszteségek könyve. A gyerekkori ízei, tétova szerelmi kísérletek emléke és szeretetteljes humor édesíti meg a személyes leltárt, a szerző csendes kalendáriumát.

Ha jól értem, ez főként saját élményeken alapuló kötet, korábbi regényeihez képest jóval intímebb hangulatú. Miért választotta ezt a személyes, és emiatt talán kockázatosabb narrációt?

Sokféle kötet lehetett volna ehelyett. Hiszen húsz éve írok tárcákat. Szociografikus hangvételű írásokból is összerakhattam volna egyet vagy az alteregók szövegei is kiadtak volna egy válogatást. Az előbbivel még van tervem, az utóbbi helyett meg azért választottam ezt, mert így talán le is zárul egy alanyi korszak.

Az első fejezetben – nyarak a nagyival – a gyerekkori ízeiken és fogásokon keresztül közelít a múlthoz. Miért kapott ennyire hangsúlyos helyet az étel, miért innen startol a csendes kalendárium?

Ha a regényeket bolygónak képzeljük el, akkor ezek a történetek kisholdak, és keringenek a korábbi köteteim körül. Sok az ismerős motívum, ez is az, és a helyszín is. Vannak visszatérő szereplők, és sok jelenet ki is egészül. A *Mellettem elférsz* egyik szálának valódi végével indul ez a könyv, miközben a történet magában megáll, működik. Talán ez a korszak végét jelzi, hogy be kell tölteni a lyukakat.

Hogyan lehet elkerülni, hogy a nosztalgia eluralkodjon a szövegen és íróján, adott esetben rontva a minőségen is? Hogyan tud szakmai távolságot tartani ezektől az emlékektől?

Nem is biztos, hogy mindig sikerül. Ha van ennek a kötetnek gyengéje, az az én gyengém, természetesen, hogy nem vagyok elég fegyelmezett. Szóval inkább

az a kérdés, hogy sikerült-e ezt tartani, és nem az, hogy hogyan.

A 30 év napsütésből az is kiderül, hogy mennyire nehéz kimondani a saját igazságunkat, sőt, művészté tenni azt – erre emlékeztet a novellákban szereplő nagypapa személytelen időjárás-kalendáriuma, a nagymama sub-lótban rejtegetett visszaemlékezéseinek története is. Mi adott erőt ahhoz, hogy a kudarcok, a kezdeti érdektelenség ellenére kitarított saját igazsága mellett, hogy nem adta fel írói ambícióit?

Sokkal többet kaptam a kitarításukból és a szeretetükből, mint abból, hogy vonzódtak az íráshoz. Mindkettő nagy-szerű karakter volt, nagy emberek, akikre felnézek, a nagymamám a példaképem, mindent hozzá mérek, és hihetetlenül sokat gondolok rájuk, hogy mit mondanának, mit szólnának. Az a szerencsém, hogy a nagymamám tehetsége és a nagyapám kitarása, az egyik ugye anyai, a másik apai, szóval bennem összeért. De mindkettő megbillen néha, sajnos, dolgozni kell, hogy ezek velem maradjanak, őrizni kell, mint valami lángot.

Az előzményekhez viszonyítva ez egy vidám könyv, tele öniróniával, életszeretettel, és elfogadással. A *Jelmezbál a Mellettem elférsz* vagy a *Tánciskola* ennél jóval sötétebb hangulatú volt, az érzelmi háttérrel ott inkább a szegyen, elvagyódás, a bűntudat jelentette. Miért hiányzott eddig a Grecsó-kötetekből ez a fajta, most tapasztalt öröm?

Borzasztóan és fájdalmasan egyszerű a válasz, öregszem. De nem akarom elviccelni, a korábbi kötetek sem egytónusúak, csak a sötétebb hangulatok miatt valamiért mélyebb nyomot hagynak. Hogy összeszorult a torkom, arra sokkal jobban emlékszem, mint hogy mosolyogtam. Szerintem kifejezetten groteszk humora van a *Tánciskolának*, a *Mellettem* pedig csurig van ironikus szeretettel.

Az otthon elhagyása miatti önvád azért itt is megjelenik, főként a *Mikor kinyílnak a muskátlik* című fejezetben. Miért – és főként kivel szemben – árusítás, ha az ember várost, közösséget, életcélokat vált? Egyáltalán, ténylegesen el lehet hagyni az otthon, ha aztán minden novellában, regényben visszaköszön?

Nem is lehet, és nem is akarom. De ha nem csak magam bírok a történeteim hőse lenni, akkor ez nyilván nem is lesz releváns kérdés. Mint magánember viszonylag harmóniában élek a két világ között, nincsen már bennem szakadék.

„Élet- és halálképes” korban vagy. És nem mindegy, melyikre figyelsz” – írja az egyik novellában. Hogy érzi, jelenleg melyikre figyel inkább? A múlt megőrzése-felidézése egyben az élet megőrzése is lenne?

Ez egy Arundhati Roy idézet, ő angol író, éppen most jelentkezett sok év után egy új regénnyel. Csak nehogy

idegen tollak ragadjanak rám. Nem mondom, hogy nem mérlegelek sokat mostanában, és folyton előkerülnek régi kérdések, hogy mit lehetett volna akkor és ott másképpen csinálni. Nyilván negyven fölött ez általános, de azért bele kell halni.

Mennyire ehhez jelentett motivációt, felhajtó erőt a falu csendje – az, hogy generációk tűnnek el életjel nélkül a vidéki Magyarországon?

Ez inkább csak elkészerít. Az üres,

hallgatag falu. Az öreg falu. A nyugdíjas falu. Hogy nincs biciklis bandázás, nincs gyerek az utcán.

Milyen érzés felszínre hozni, szavakban rögzíteni a családi, fiatalkori emlékeket? Öngyógyításnak, vagy inkább önsebzésnek éli meg a folyamatot?

Egyiknek sem, a tárca kegyetlen, egyenes vonal. Mire oda jut az anyag, már kristály tiszta. Amiről nem tudok beszélni, arról hallgatok.